

2

Nové Bratrské Listy

*Petr a apoštolové odpověděli:
Boha je třeba víc poslouchat než lidi.
(Skutky 5,29)*

z obsahu:

kázání

Postila Jana Augusty

Staroměstské popravy

Luthерово jaro 1521

unitas fratrum

zprávy ze seniorátu

Miroslav Matouš (1921-2021)

ročník XXIII (2021)

obsah

kázání	
Důvod k radosti (<i>J. Strádal</i>)	31
biblické a teologické studie	
O službě slova, víře a spasení (<i>T. Landová</i>)	34
dějiny	
400 let od staroměstských poprav (<i>j.halama</i>)	40
Hektické jaro Martina Luthera (<i>jh</i>)	43
unitas fratrum	
Biskup E. M. Temmers (<i>red</i>)	44
80 let od pekla (<i>podle Mor. Messenger</i>)	45
naš seniorát	
Letní bohoslužby v Kořenově	46
Železný Brod - Koberovy	47
Smírčí kříž v Rovensku (<i>mj</i>)	47
Ze seniorátního díáře	48
Bratr Miroslav Matouš	
Vzpomínka na bratra Matouše (<i>red</i>)	49
Smysl našeho života (<i>Miroslav Matouš</i>)	52
Bližní člověka (<i>mm</i>)	56

Nové Bratrské Listy

23. ročník (2021)

Vydává OCHRANOVSKÝ SBOR
při ČCE v Praze

Čajkovského 8, 130 00 Praha 3

mail redakce: halama@etf.cuni.cz

Registrováno pod zn. MK ČR E 12555

editorial

Milé čtenářky a čtenáři,
se zpožděním, už na počátku prázdnin, vychází toto číslo našeho časopisu. A přináší zprávu o odchodu doyna našeho kazatelského sboru, bratra Miroslava Matouše. K ní jsme připojili jeho vlastní zamyšlení nad smyslem života, které může v zamyšlení provázet i nás.

I v této komplikované době platí stále důvody k radosti, jak připomíná kázání potštejnského kazatele a život ve sborech se při všech omezeních vyvíjí, jak ukazují zprávy ze seniorátu.

Nedávno byla objevena ve starých archivech (Jiřím Justem) postila Jana Augusty a nyní o ní, a o kázání v Jednotě, vyšla kniha, z níž nabízíme několik ukázek.

Před pár dny proběhlo jubileum nešťastných poprav po Bílé Hoře, kde mezi dalšími evangelíky skončila řada členů Jednoty.

Pomíjivost našich lidských věcí a životů nám připomněl také odchod jihoafrického biskupa Jednoty, ale i výročí zničení sboru Jednoty za války v Londýně.

A konečně zničení části jižní Moravy před pár dny je aktuální ukázkou křehkosti našeho bytí a konání. Při vši pomíjivosti a tragičnosti však nemizí smysl, který můžeme objevovat a dokonce jej událostem dávat, službou a pomocí.

Pokojné a radostné léto přeje

Jindřich Halama

**Děkujeme za podporu pro náš časopis.
Číslo účtu 2900700247/2010**

kázání

Důvod k radosti

Stále se radujte, v modlitbách neustávejte. Za všech okolností děkujte, neboť to je vůle Boží v Kristu Ježíši pro vás.

(1Te 5,16-18)

1. „Blaze těm, kdo se na Boží vůli dotazují celým srdcem...“ (Ž 119,2). Tento silný, mnohokrát opakovaný motiv starozákonních proroků je i pro nás směřodátný. Jenže to pro nás nebývá vůbec snadné – jak nám z duše mluví vyznání autora té krásné písně uvedené nově v Dodatku k Evangelickému zpěvníku pod číslem 635,4: „Tvé svaté Slovo nás moudře vede a našim cestám ukazuje směr. Nebývá snadné zaslechnout je ve světě plném různých věr...“ – Zde, v závěru prvního dopisu apoštola Pavla do Tesaloniky, však těžko budeme ještě hledat výmluvy. Je to tu napsáno jasně a zřetelně, doslova, naplno: „...neboť to je vůle Boží v Kristu Ježíši pro vás.“ – Jak této jasné výpovědi ještě uhnout, jak ji zpochybnit? – Nemáme prostě výmluvu.

2. Asi nejznámější tři slova, která vystihují život věřícího křesťana, jsou tradičně: VÍRA, NADĚJE A LÁSKA. (1K 13) – Zde máme před sebou jinou trojici. Není sice tak známá, ale také má něco do sebe: RADOST, MODLITBA, VDĚČNOST. Navíc má tu nejpevnější základnu, nejjistější ukotvení, zároveň i největší a nejlepší zaslíbení: „...neboť to je vůle Boží v Ježíši Kristu pro vás.“

3. A možná ještě důležitější je to, co má dle apoštola Pavla tyto tři prvky, pilíře, spojovat: STÁLOST. Ta nám zpravidla zoufale chybí. Asi také nebudete znát moc lidí, kteří by byli STÁLE, ZA VŠECH OKOLNOSTÍ veselí, zbožní a vděční. – Z dáreků, z úspěchu, z pěkného počasí i dobrého jídla, z vítězství, z pochvaly se umíme radovat. Taková radost je přirozená a nikdo z nás se jí nemusí učit, ani k ní být vyzýván. Nemalá část našeho života však nebývá příliš radostná. Když se ráno probudíme a připomeneme si všechny starosti, s nimiž si nevíme rady – jak se máme radovat? Život je do té míry složitý, že se nám důvod k radosti tak snadno vytratí. A to nemluvíme o takových věcech, jako jsou nemoci, nesnáze stáří, samota. Je tolik věcí, které nám dovedou život zkazat, doslova otrávit.

4. Někdy nás možná napadne, že nejlepší by bylo hodit všechny starosti za hlavu a dělat, že nejsou. Když se člověk trochu napije nebo si vezme nějaké prášky, alespoň na chvíli zapomene. Ale radost se nedostaví. Je to jen útěk a strkání hlavy do písku. Není to řešení, ale jen oddalování řešení a hromadění problémů, starostí, průšvihů, bolestí. – Je tedy radost jen otázka vrtkavého štěstí a náhody? Je snad radost přána jen některým, podobně jako zdraví a bohatství?

5. Jiní si řeknou: My se té radosti naučíme. My se prostě budeme radovat a basta. – Koneckonců, prodavačky se na nás také usmívají, tak proč by se nemohli usmívat i křesťané? Jistě. Jenže HRÁT SI NA RADOST, jenom radost HRÁT, přetvářovat se a přemáhat, jenom radost PŘEDSTÍRAT – to je snad ještě horší, než se občas napít. To se pak člověku radost přímo zprotiví a úsměv mu ztvdne na rtech. Popírat starosti a problémy, které máme, nemluvit o nich, skrývat je, stydět se za ně a stále se jen usmívat (navenek) – to také nic neřeší. Naopak, je to zlé, je to ještě horší, protože člověk díky tomu nakonec vnitřně zhrubne, ztratí cit a otevřenost, spontaneitu. Uzavře se sám do sebe. Takový FANATISMUS RADOSTI je něco děsivého, nelidského. A běda těm, kdo jsou do něj či do přetvářky ať již z jakéhokoli důvodu tlačeni. – Copak Bible neříká, že máme plakat s plačícími a citlivě vnímat trápení a potřeby druhých? (Ř 12) – Kdo se zabývá pouze svou vlastní potřebou radosti, je jako ten, kdo stále jen počítá své peníze a nikoho nemá rád.

6. Jak to tedy apoštol myslel s tou stálou radostí? – Všimněme si, že ve svých dopisech vůbec neskrývá problémy a starosti, které tíží jeho samého nebo sbor, kterému píše. Upřímně popisuje nejistotu a úzkosti, které na něj také doléhají. Žádná vynucená a povinná radost z jeho dopisů nevyčnívá. A přece tam vždycky tak nějak je. Jakoby pod povrchem. Mezi řádky. Jako něco stále přítomného, pevného a nedotknutelného – bez ohledu na momentální situaci. Apoštol si dovede postěžovat, ano, dovede se i pěkně rozzlobit, ale přitom pořád ví o radosti, ke které se může vrátit. Radost je pro něj základ, který se nepohne, „... i kdyby trakaře padaly.“ Radost je mu jako máma, v jejímž náručí se může dítě bez obav vyplakat a vylít si svou duši, svůj žal. A pak se zase zvednout a s veselou myslí jít dál.

7. Křesťan, člověk víry, dovede poctivě vypočítat všechny možné problémy a těžkosti, jak je život přináší, ale zároveň se na to vše dokáže podívat i z druhé strany. – A řekne: A PŘECE. To je kouzelné slůvko, které bere vážně i to, co pro nás vybojoval Ježíš Kristus. – To slůvko „a přece“ znamená, že se těm těžkostem nemusíme, nemáme, nesmíme poddat, že jim nesmíme ustoupit, že je ještě něco víc než jen to, co vidí naše oči a náš strach. Křesťanská víra není nic laciného ani křečovitého. Je to odvaha a radost, která odmítá poddat se slabosti a zklamání. Je to svoboda, která nám zůstává i v zajetí.

8. Jinými slovy – pro křesťana, pro věřícího člověka, má každá situace, podobně jako mince, dvě strany. Jedna je ta, kterou vidíme jako první: Těžkosti, starosti, nemoci, lidská únava a slabost, hřích. Tuto stránku života křesťan nepopírá. Ví o ní, mluví o ní a bere ji vážně. Přitom však zároveň vidí situace také z té druhé strany: Ví a věří, že i v jeho životě současně působí také Boží láska a věrnost. Není jen moje nemoc a zklamání. Je tu i Boží dobrota a milost. Není jen má únava, je tu i Boží síla a pomoc.

9. Proto může křesťan s klidným svědomím upřímně i plakat a naříkat. Nemá, zač se stydět. Jsou přece chvíle, kdy jsou dobré důvody k pláči a smutku. A není dob-

ré to v sobě potlačovat. Ale i tehdy nám zůstává důvod k tiché radosti a dobré naději. Někdy to trvá skutečně dlouho, než se ta radost dostane znovu na povrch, než nás znovu prostoupí, než se rozhoří jako plamen. Když se stane něco zlého, ošklivého, i křesťan se může psychicky zhroutit. Však jsme jenom lidé. Ale pak je třeba se znovu nadechnout a propracovat se k naději. Nebývá to jednoduché, ale s Boží pomocí je to možné.

10. Možná jsme nemocní, staří a mnohé už nezvládáme. Je to smutné a někdy je to k vzteku – a přece: Bůh nás miluje bez ohledu na to, co dokážeme.

A to je důvod k radosti.

Možná se nám svět zdá nepřátelský a zlý. A je skutečně tak mnoho věcí, které nám třeba na druhých právech vadí. – A přece: I v tomto světě se z Boží milosti děje tak mnoho dobrého.

A to je důvod k radosti.

Možná nám někdo blízký zemřel nebo umírá, neuvíme mu pomoci. Nebo nás někdo bolestně zasáhl, zklamal, podvedl – to vše je zlé a kruté. – A přece: Ježíš Kristus vstal z mrtvých, aby zpečetil tu nejlepší zprávu o té nejvzácnější skutečnosti – o Boží lásce k nám, o možnosti pokání, smíření, odpuštění a nového života. Života v Jeho síle, života s Ním, pro Něj, života, který má svůj smysl a cíl u Něj.

A to je důvod k stálé radosti a dobré naději.

„Stále se radujte, v modlitbách neustávejte. Za všech okolností děkujte, neboť to je vůle Boží v Kristu Ježíši pro vás.“

- a) Už je jasné, proč se práve mluví o DOBRÉ BOŽÍ VŮLI PRO NÁS?
- b) A skutečně je tak složité a těžké ji poznávat a přijmout?
- c) A kde je nějaké lepší společenství, než to, kde můžeme společně z celého srdce i hrdla zpívat tu nejstarší bratrskou hymnu:

„Radujme se vždy společně, vzdávajíce chválu vděčně Bohu Otci nebeskému, Synu i Duchu svatému...!“

(Jaromír Strádal)

biblické a teologické studie

O službě slova, víře a spasení

Knižku s tímto titulem vydala v loňském roce Tabita Landová, učitelka ETF a dala jí podtitul „Reformní kazatelství Jana Augusty v kontextu homiletiky Jednoty bratrské“. Po své knize o bratrské liturgii (referovali jsme o ní v NBL 2/2015) se tentokrát zaměřila na kázání, zvláště na analýzu nově objevené (byť neúplné) sbírky kázání Jana Augusty.

Potěšující trend, kdy se historické zkoumání mladší generace teologů a historiků znovu soustředí na Jednotu bratrskou, tedy dále pokračuje i v osobě doc. Landové.

Přinášíme několik ukázek z její nové knihy.

Kázání jako spojnice s českým náboženským hnutím

Kázání zaujímalo v životě Jednoty bratrské význačné postavení. Bylo pokládáno za prostředek spásy, který má prioritu před samotnými svátostmi. Bratřští teologové, reflektující jeho význam ve svých vyznáních, v článku o slovu Božím zdůrazňují: „A ta služebnost že jest přednější, větší a potřebnější k spasení, nežli samy svátosti.“ (*Počet z viery* 1536) Přesunutí důrazu ze svátostí na kázání zdůvodňují biblicko-teologicky. Na základě výkladu příslušných novozákonních míst argumentují tím, že spasení se člověku dostává z pouhé víry a ta pochází ze slyšení slova:

Přítom také učie i tomuto, že bez toho slova božieho slyšenie žádný k víře a k spasení vědomě neprijde, podlé toho, kdež die apoštol: Viera z slyšenie (totiž pocházia) a slyšenie skrze slovo božie [...] Protož naši kněží najvětšie pilnosť o tu služebnosť mají a v našich zboriech neb kostelích pilně slovo božie lidem káží, Čtenie (evangelium) neb Písma svatá jazykem rozumným čítajú, lid pro slyšenie božie do zboru s pilnosťí choditi učie.

Proto se kázání v Jednotě stalo, jak shrnuje Josef Smolík, „naprosto nutnou služebností, bez níž není možno uvěřit a dosáhnout spasení, služebností, bez níž nemůže být Kristus uprostřed církve přítomen.“ Prakticky to znamenalo, že kázání bylo nedílnou součástí všech bratrských bohoslužebných shromáždění. Podle řádu z r. 1609 kněží Jednoty bratrské „káží netoliko ve dny Páně nedělní a slavnosti výroční, ale také ve dny památek některých skutků Kristových, též apoštolův svatých, ano i ve dny střední a páteční.“ Naproti tomu večere Páně přestala být nedílnou součástí bratrské nedělní bohoslužby a vysluhovala se čtyřikrát či pětkrát do roka.

[...]

Jestliže Pavel Soukup (*Reformní kazatelství a Jakoubek ze Stříbra*, Praha, Filozofie 2011) označil kázání za osu „českého náboženského hnutí“ a spojnicí mezi

Husovými předchůdci a reformními kruhy na Karlově univerzitě na počátku 15. století, lze něco obdobného říci také o kázání v době po Husovi: kázání představuje spojnicí českého náboženského hnutí až do doby Jednoty bratrské. Návaznost bratrského kazatelství na významnou kazatelskou tradici husitství a utrakvismu lze přitom sledovat jak v rovině historické, tak v rovině ideové. Přesněji řečeno, tuto faktickou i myšlenkovou návaznost vykreslují, zdůrazňují a opakovaně připomínají bratrské prameny, které utvářejí kolektivní paměť a sebepochopení Jednoty. V bratrské *Apologii* z roku 1503 se o počátcích Jednoty dočítáme:

A za toho času kněží někteří opouštěli svrchní obyčeje a řády kostelní, svatokupecké, modlářské a mylné naděje, a kázali proti církvi římské svatokupecké, modlářské mylné naděje při svátostech, při ustaveních, v přímlovách svatých, v očištění. A když ti byli hubeni a zsužováni, tehdy za krále mladého povstal mistr Rokycán, volený arcibiskup pražský s svými kněžími, mistra Jana Husa tvrdě za svatého, a římskou církev za Antikrista, od níž zabit byl pro svědectví pravé, proti ní káže, zvláště za toho krále, maje na péči sám se, by i on smrti nedošel, na Daniele, na pláč Jeremiášův, a na kanonyky (epištoly), na Čtení (evangelium). Oznamuje zavedení církve do Babylóna, kdež všecky věci proměněny a smíšeny [...] A Bratři čím dál hojněji poznávali jich svědectví obojích [totiž Jana Rokycany a Martina Lupáče – T.L.] pravé byti, netak z řeči jich, ale z mnohých doktorův, i z písem starých i z mistrův anglických, mistrův předkův těchto. Jako mistra Miliče, mistra Matěje Pařížského, mistra Jakoubka o Antikristu, mistra Jana Husi, Petra Chelčického, kněží táborských, Písem svatých, a nade všecko z skutkův, v nichž se mýliti nesnadné, po nichž, řekl Kristus, poznáte je.

Tento narativ, podle něhož se právě pod kazatelnou někdejšího nadšeného posluchače Husových kázání, utrakvistického arcibiskupa Jana Rokycany v chrámu Panny Marie před Týnem začal utvářet okruh posluchačů, z něhož vzešlo uskupení bratří a sester zákona Kristova pod vedením Řehoře Krajčího, přejímají také novodobí historikové. Jelikož mi není známo, že by jej dosud někdo zpochybnil, přidržíme se jej rovněž – s tím vědomím, že jde o líčení do jisté míry stylizované, které záměrně podtrhuje návaznost Jednoty na Písmo a starší české reformní úsilí, zejména na dílo mistra Jana Husa, jeho myšlenkových předchůdců i následovníků. Podobný obraz duchovního kvasu, na který měl významný vliv poslech kázání pod utrakvistickou kazatelnou, líčí také předmluva bratrského vyznání z roku 1535 (tiskem 1536). Připomíná dobu, kdy

„...my někteří jsouce zrozeni i vychováni pod náboženstviem kněží strany české pod obojí zpuosobou, slychali jsme od nich mnohá a rozličná kázanie o tom, jak jest křesťanstvo nynie velmi zavedeno skrze učenie a ustanovenie mnohá lidská, odporaná zákonu Božiemu. A že my, chceme-li spaseni býti, musíme se ve všem zákonem Páně zpravovati“. (*Počet z viery*, 1536)

Reformní kázání podněcovala posluchače toužící po spasení k pilné četbě Písma a spisů českých teologů „jako mistra Jana Husa svaté paměti, mistra Matěje

Pařížského, mistra Jana Rokycána, kněze Martina Lupáče a jiných. Až i Petra Chelčického, laika, kteréhož mistra Jan Rokycán miloval, a jeho velmi schvaloval i jich užíval“. (*Počet z viery*, 1536)

[...]

Bratrská literární produkce líčí vznik Jednoty jako uvědomělé pokračování tradice kazatelů usilujících v českých zemích o reformu církve návratem k Písmu a praxi prvotní církve. Vedle Rokycany a Chelčického se bratři hlásí zejména k mistru Janu Husovi a jeho následovníkům, ale i k řadě jeho předchůdců, teologů a kazatelů 14. století. V té době kázání představovalo jeden z nejdůležitějších komunikačních nástrojů s širšími vrstvami obyvatelstva i uvnitř církve.

[...]

Ve výčtu těch, k nimž se opakovaně hlásí bratřští teologové včetně Jana Augusty, dominuje jméno nejvýznačnějšího kazatele z Betlémské kaple, Jana Husa, jehož volání po obnově církve předběhlo evropskou reformaci o celé století. Jako univerzitní mistr a děkan filozofické fakulty se kriticky stavěl k filosofickému nominalismu a zastával pozici biblického realismu. Z kazatelny v Betlémské kapli po deset let otevřeně vyjadřoval kritiku církve a kněží, jak dokládají jeho četná dochovaná kázání. Odhadem jich z tohoto místa pronesl asi 3000. Sbírky Husových kázání se šířily tiskem i opisy, jejich části byly rovněž začleňovány do postil jiných kazatelů. Kázání v některých jeho sbírkách představují spíše materiál pro další kázání nežli ukázkou jeho kazatelského umění. Významná je zejména Husova česky psaná *Postila*, dokončená na podzim 1412 na Kozím Hrádku a určená nejen kléru a univerzitním studentům, ale také prostým lidem.

[...]

Mezi další kazatele, k jejichž odkazu se hlásili bratřští teologové, patří Husův blízký soupeřník a husitský kazatel v Betlémské kapli, Jakoubek ze Stříbra. Podobně jako jeho předchůdci poukazoval na špatný stav tehdejší církve i společnosti a nutnost reformy. Častým odkazováním k brzkému příchodu konce světa ve svých kázáních či ve *Výkladu na Zjevení* navazoval na apokalyptickou rétoriku svých předchůdců, mimo jiné také Matěje z Janova [...] Ve svých postilách hájí učením utrakvismu: časté přijímání pod obojí a později též přijímání malých dětí.

[...]

Zejména v počátcích Jednoty platí, že kázání je pojímáno především jako komunikační událost, jako živý akt transmise slova, při němž jeho posluchači s porozuměním přijímají jeho zvěstný obsah a tak vstupují do dění, které prostředkuje Boží milost. Tímto přístupem ke kázání jako aktu zvěstování lze vysvětlit i jejich poměrně rezervovaný vztah k postilám, v nichž je kázání písemně fixováno. Bratřští teologové poukazovali na riziko plynoucí z užívání postil jak pro kazatele, které tato praxe mohla vést k zanedbávání vlastní exegetické a homiletické práce, tak pro laiky, kteří z důvodu domácí četby kázání v postilách mohli zanedbávat návštěvu společných

bohoslužeb s výmluvou, že neuslyší více, než přečetli v postile. Také Augusta se kriticky vyjadřuje o přejímání hotových biblických výkladů a kázání, místo aby se v církvi kázalo živé slovo Boží.

Jaká byla samotná realita? Podle vyjádření bratra Jiřího Izraele z prosince 1556 v listu malopolským zájemcům o bratrské učení se v Jednotě „nepiší postily ani se nevzdávají [...] a já sám o žádném tisku postily nic nevím [...] my nepatříme na postily, ani na to, co v nich je napsáno, ale patříme na potřeby lidu obecného, co který z nich potřebuje“. Skutečná praxe ve druhé polovině 16. století však byla navzdory tomuto tvrzení nejspíše poněkud odlišná. Postily se v Jednotě sepisovaly i užívaly, jak prozrazuje Jan Blahoslav ve svém *Pilném rozjímání* z r. 1563. Lidé ve sborech bez kazatelů podle něj „čtli sobě postile na Čtení (jimi nyní v Čechách i na Moravě naplněno jest), jiní bratra Lukášovu, jiní Husovu, jiní Spamberkovu, jiní Hoffmeisterovu“. Výslovně se pak Blahoslav zmiňuje o českých a latinských postilách Lukáše Pražského, které obsahovaly kázání na starocírkevní perikopy z evangelií a epištol. Žádná z nich se však nedochovala. Později měla být jedna z nich na základě rozhodnutí starších z r. 1561 upravena, tak aby odpovídala novému bratrskému vyznání, a vytištěna. Od 60. let 16. století se tedy i oficiálně mění vztah Jednoty k postilám a začíná se pečovat o jejich vydávání. Otázkou už není, zda postila ano či ne, ale jaká, respektive na základě jakého výběru biblických textů. V této oblasti vyvstal v Jednotě – jak blíže uvidíme – již od konce 40. let 16. století vleklý spor.

[...]

Knihy služby slova Božího – tzv. Summovník (ukázky z kap. 6)

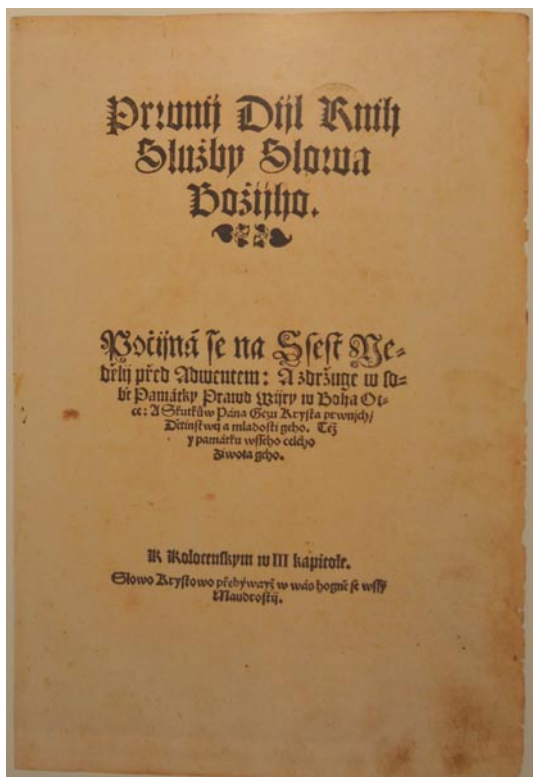
Z těch řečí summy sebrav, psal je v knihu velmi velikou, ve tři díly rozdělenou.
(Jakub Bílek o Janu Augustovi)

Vzádným plodem Augustovy homileticko-liturgické reformy se stala jeho postila, vytištěná pod názvem *Knihy služby slova Božího*, běžně pak označovaná jako *Summovník*. Ta měla sloužit jako pomůcka pro kázání na biblické perikopy z nově sestaveného rejstříku. Zde si představíme okolnosti jejího vzniku, její strukturu, obsah a záměr.

[...]

Postila – její vznik, struktura, obsah, deklarovaný záměr

Augustovy *Knihy služby slova Božího* vznikaly v nepříznivých podmínkách jeho vězení na Křivoklátě. V letech 1550–1553 sepsal Augusta jejich první verzi, která mu však byla zabavena poté, co vyšlo najevo jeho tajné komunikační spojení s Jednotou. Při prohledávání jeho vězeňské kobky 13. března 1553 byla mezi rukopisy, ukrytými v podzemní skrýši, objevena i „jedna knížka velmi čistá [...] nedodělaná, jíž ještě žádný neviděl kromě Jakuba, ješto jí přepisoval a strojil se ji brzo dostrojiti a od sebe vydati“. K sepsání druhé verze *Summovníku* došlo mezi lety 1555–1557. Augusta

Titulní stránka prvního dílu Augustovy postily z roku 1570

se tehdy uzdravil z těžké nemoci a byl obnoven jeho kontakt s Jednotou: „I takž tu v té prázdnoti jsa, hojněji a více nad onen čas svobody pracoval v tom a *Rejstra pořadná* na celý rok udělal velmi místná z gruntovních řečí o každé pravdě. Z těch řečí summy sebrav, psal je v knihu velmi velikou, ve tři díly rozdělenou.“ Pro spis se vžilo neobvyklé označení *Summovník*, což podle Blahoslavovy *Gramatiky* znamená „knihy summy něčeho v sobě zavírající“. Vedle rejstříku a postily, která obsahovala kazání k nedělím a svátkům celého církevního roku, sepsal Augusta během své křivoklátské internace také celou řadu hymnografických děl: písně, které uspořádal do kancionálu, dal načisto přepsat Jakubovi a nechal vynést z vězení (před r. 1555), dvojí korektury písní z Rohova kancionálu, o něž však vedení Jednoty neprojevalo zájem, rejstřík písní

(1558) a znovu na čisto přepsaný kancionál (1562). Nejnovější bádání ukázalo, že struktura církevního roku, kterou obsahují *Knihy služby slova Božího*, se shoduje s koncepcí liturgického roku v Augustových dochovaných hymnografických spisech. Vedle toho sepsal Augusta řadu dalších drobných textů.

Úděl hotového *Summovníku* byl na základě Bílkovy *Historie pravdivé* již mnohokrát zmapován. Proto se zde omezíme na připomenutí základních faktů. *Summovník* byl vyneseno z křivoklátského vězení a doručeno vedení Jednoty s žádostí o posouzení knihy roku 1557, a to před 23. 8. 1557, kdy se konala synoda s doplňující biskupskou volbou ve Sležanech. Reakce bratrských biskupů na Augustovo dílo však byla zamítavá. Rada starších se nechtěla postilou zabývat a 10. května vydala usnesení zakazující nekontrolovatelné šíření oficiálně neschválených spisů, traktátů a písní v bratrských sborech. Také Augustova druhá žádost o přečtení a případnou úpravu knihy adresovaná bratrským biskupům, k níž došlo nejspíše roku 1559 po obnovení

kontaktů s Jednotou, byla zamítnuta. K dalšímu ochlazení vzájemných vztahů mezi Augustou a vedením Jednoty přispěly informace, které Augusta dostal o doplňující volbě bratrských biskupů (1553, 1557), rozšíření počtu členů úzké rady a vydání jeho rejstříku spolu s řečmi ve zcela přepracované podobě, kterou pořídil Jan Černý. K nejhlubšímu rozkolu pak došlo r. 1561 po Augustově přihlášení se k církvi podobojí. Tehdy úzká rada reagovala obsáhlým psaním, v němž zrekapitulovala své stanovisko k biskupské volbě a odmítla Augustovy snahy o „jakés starství“, čili o nadřazené postavení v Jednotě. Podle jejího vyjádření z r. 1562 se Augusta svým činem sám vyloučil z Jednoty, a tak se zbavil i bratrského kněžství.

Po propuštění z královského vězení se však Augusta v březnu 1564 opět vrací do bratrského sboru v Mladé Boleslavi mezi bratry a na jednání v Lipniku, jak nás zpravuje *Historie pravdivá*, dochází ke vzájemnému smíření: „zase svého prvního místa, kteréž předešlého času před vězením měl, došel, za předního staršího postaven sa“. Po čase se opět pokouší uplatnit svůj *Summovník*. Usnesení „O rubriku čtení a epištol“ z jednání úzké rady z r. 1567 dokládá, že se na podnět kněží opět řešila otázka, „jakým by způsobem služby výroční jednomyslně se dítí, podle-li čtení a epištol starodávných, či nějaké nově snůšky; poněvadž i bratr Johannes způsob a formu toho pohotově má“.

[...]

O tom, jak jednání úzké rady s Augustou ohledně jeho postily dopadlo, máme jen kusé informace. Z listu bratrských starších, napsaného Augustovi r. 1570 vyplývá, že úzká rada vznesla určitý požadavek, který Augusta odmítl přijmout („od vás sme to slyšeli, že žádosti naší z strany *Summovníku* naplniti nemůžete“), ačkoli očekávala, že pod vahou argumentů Augusta změní svůj postoj („nějak svou mysl proměníte“). Jenže k tomu nedošlo a Augusta sám přistoupil k vydání knihy v některé nebratrské tiskárně. Rada starších získala informace, že „předce ta kniha se dělá a s ní se pospíchá“ a vyhodnotila tento počín jako nejvyš nebezpečný jak pro Augustu, tak pro celou Jednotu („při tom nebezpečenství i vám i jiným, a snad i vši Jednotě nastává“). Proto k němu neprodleně vypravila posla s listem, v němž velmi naléhavě žádá, „abyste na ten čas tištění té knihy zanechali až do našeho společného s vámi shledání a o to všecko dostatečné promluvení“. Také naznačila možnost dokončit tisk v utajované kralické tiskárně. O tom, zda k zastavení tisku skutečně došlo, prameny mlčí. Vzhledem k tomu, že se třetí díl *Knih služby slova Božího* nedochoval, je to více než pravděpodobné.

[...]

400 let od staroměstských poprav (21. 6. 1621)

Jsou výročí, která žádnou radost nepůsobí a jedním je výročí připomínající krvavou tečku za povstáním části české šlechty proti Habsburku Ferdinandovi II. a pokusu ustavit české království přece jenom jako evangelické zvolením kalvinisty Fridricha V., což skončilo vojensky porážkou stavovských vojsk na Bílé Hoře.

Ferdinand II. skrze svého správce Karla I. z Lichtenštejna nejprve upevnil své pozice, donutil ke kapitulaci některá odbojná města, odstranil ze všech úřadů protestanty a v únoru 1621 dal Lichtenštejnovi rozkaz k zatýkání. Týkal se asi 50 představitelů stavovské opozice.

Podle zemských zákonů by je měl soudit zemský soud, byla však vytvořena mimořádná komise, která měla soud nad povstalci vynést. Ernest Denis tento soud nazval parodií spravedlnosti (*Čechy po Bílé Hoře*), spravedlnost však v té době, to jest době již probíhající Třicetileté války, nebyla dosažitelná a patrně ani myslitelná (a obávám se, že s obou stran). Snad by korektní soud vynesl méně hrdelních trestů, ale žádnou spravedlnost by tím nenastolil.

Komise nejprve odsoudila ke smrti a zabavení majetků na třicet nepřítomných osob, potom odsoudila deset osob již zemřelých a konečně 32 osob, které byly zatčeny a drženy ve vězení. Císař potvrdil rozsudek nad 27 z nich.

Zajímavou perspektivu ukazuje v této souvislosti zmíněný francouzský historik Ernest Denis. Práví o Jednotě bratrské:

Jednota bratří českých s hlediska politického neměla velmi šťastný vliv na osudy země: rozmnožila vnitřní roztržky, znesnadnila více spojení s protestanty německými, rozšířila nauky vzdání a odřikání, velmi nebezpečné vůči nelitostným nepřátelům, potomky druhů Žižkových přeměnila v mírné stádce millenářů, kteří rádi snášeli zkoušky seslané.

V učení jejím byla aspoň vynikající důstojnost mravní: zamítala násilí a vzdorovala moci, naproti církvi katolické dobyté světem a politikou představovala křesťanství prvotní, absurdní a podivuhodné; vyznačovala své věřící znamením vyvolených: příliš čistí pro zemi, nebyli církvi bojující, ale církvi vítězící; povznegli a podepřeli své druhy, vrátili jim klid a důvěru; zásluhou jejich bylo, že kat, jak bylo nutno, byl překonán mučedníky.

Tedy Jednota byla podle Denise politicky nejen nepoužitelná, ale spíše škodlivá, protože podlamovala bojovného ducha, což, pravda, ve válce chybou je. Zato byla obdivuhodná morálně (obrat „příliš čistí pro zemi“ napovídá, že měl o Jednotě spíš mýtický obraz než bližší znalost) a bezesporu ukázala v této situaci zase jednou, jaká je síla křesťanského mučednictví – umírat pro víru a s nadějí.

Samozřejmě by pro vítěze bylo nejcennější, aby poražení uznali, že neměli pravdu a přistoupili na podmínky vítězů. Tak to platívalo celé věky, tak jsme to zažívali i za komunistického režimu: prohlašte, že jste se mylili a že my máme pravdu – a můžeme se dohodnout. Odsouzení v bělohorské kauze na tuto hru nepřistoupili, a to nikdo z nich. Je známo, že pan Budovec se jezuitům, kteří s ním mluvili, vysmál, a výrok hraběte Šlika při jednání: „Ferdinand je vítězem, ale jeho věc tím není lepší, ani naše horší“, se stal brzy okřídleným.

21. června 1621 bylo tedy 27 příslušníků české šlechty a měšťanstva na Staroměstském náměstí popraveno.

Byli to tři příslušníci vyšší šlechty:

hrabě Jáchym Ondřej Šlik, luterán (52 let), pan Václav Budovec z Budova, člen Jednoty bratrské (70 let) a pan Kryštof Harant z Polžic a Bezdružic, katolík (57 let),

sedm příslušníků nižší šlechty:

čtyři evangelíci – rytíř Kašpar Kaplíř ze Sulevic (86 let), rytíř Prokop Dvořecký z Olbramovic (věk není znám), rytíř Fridrich z Bílé (věk není znám) a rytíř Vilém Konecchlumský z Konecchlumí (70 let),

dva členové Jednoty bratrské – rytíř Jindřich Otta z Losu (80 let) a rytíř Bohuslav z Michalovic (56 let),

a jeden katolík – rytíř Diviš Černín z Chudenic (56 let). Jeho vina spočívala v tom, že byl místodržitelem a hofmistrem za Fridricha Falckého, což bylo vnímáno jako zrada.

a konečně 17 měšťanů:

sedm členů či přívrženců Jednoty bratrské – Valentin Kochan z Prachové (60 let), Kryštof Kober z Koberšperku (věk není znám), Jan Kutnauer ze Sonnenštejna (40 let), Simeon Sušický ze Sonnenštejna (42 let), Nathanael Vodňanský z Uračova (58 let), Václav Maštěrovský z Jizbice (věk není znám) a Jiří Řečický (věk není znám);

šest evangelíků – Jan Šultys z Felsdorfu (61 let), Maxmilián Hošťálek z Javořice (57 let), Jindřich Kozel z Peclínovce (věk není znám), Ondřej Kocour z Votína (věk není znám), Michal Witmann (věk není znám) a Simeon Vokáč z Chyš (41 let);

tři luteráni – Jan Jesenský (Jessenius, 55 let), Leander Ruppel z Ruppachu (věk není znám) a Jiří Hauenšild z Fürstenfeldu (věk není znám);

a jediný kalvinista mezi odsouzenými Tobiáš Štefek z Koloděj (věk není znám).

O panu Harantovi se v pramenech víckrát mluví jako o evangelíku, měl prý konvertovat k evangelictví někdy během stavovského povstání, dostatečně spolehlivě to však doloženo není. U měšťanů spojených s Jednotou bratrskou pak není zřej-

Nejznámější portrét pana Václava Budovce z Budova

mé, kdo z nich byl opravdu členem Jednoty a kdo patřil mezi sympatizanty, mající s Jednotou kontakt, podporující ji, ale formálně do ní nepatřící. Jak uvádí *Historie o těžkých protivenstvích*, měla být téměř polovina odsouzených spojena s Jednotou.

Deska se jmény popravených umístěná na staroměstské radnici

Podle Říčana bylo s Jednotou spojeno sedm z popravených, podle našeho počítání deset. A vezmeme-li v úvahu i dva přímo na popravišti omilostněné a nešťastného pražského měšťana Martina Fruweina, kterému se podařilo ukončit svůj život ještě před popravou, a kteří byli všichni nějak spojeni s Jednotou, dojdeme k číslu 13 ze 30, což se opravdu blíží polovině. Jednota tedy byla mezi odsouzenými a popravenými zastoupena naprosto nepoměrně vysoko, podle počtu členů by neměla mít ani zdaleka desetinu. Denisovo slovo, že bylo zásluhou Jednoty, že kat byl překonán mučedníky, by tady možná mělo jakousi oporu.

O staroměstských popravách se psalo i debatovalo po celé věky. Je naprosto zřejmé, že poprava takového počtu urozených a svobodných lidí byla činem ojedinělým nejen v našich dějinách ale i evropsky. Byla zřetelně koncipována jako zastrášující hrůzná divadlo (tři z popravených nebyli státi, ale veřejně oběšeni, u dalších byly prováděny akty spíše řeznické než katovské ještě před stětím), které mělo všechny

odpůrce katolických Habsburků zděsit a zlomit.

Literatura o této události je dost rozsáhlá, standardním dílem je kniha Josefa Petráně *Staroměstská exekuce*, která vyšla již v několika vydáních (poprvé 1972, naposledy 2004). Slavné je románové zpracování Zikmunda Wintra *Mistr Kampanus*, sice romanticky zabarvené, ale obsahující velké množství autentických detailů a vykreslující situaci velmi plasticky.

Od oné chvíle tedy uplynulo 400 let a otázka je, jak s tím naložíme. Na evangelické straně byla tato událost vždy důležitým mementem, památka staroměstských mučedníků se připomínala rok co rok přímo na Staroměstském náměstí. Možná někdo pamatujete, že se jí aktivně účastnil po řadu let i náš pražský kazatel bratr Bohumil Kejř.

Vzpomínání na předky ve víře samozřejmě patří ke křesťanství, památky mučedníků jsou stálou součástí tradice. Z tohoto hlediska je dobře nezapomínat na ty, kdo za svou víru museli prolít krev – a nenechat si to zproblematizovat některými skept-

tickými pohledy, snažícími se celou věc zlehčit nebo zpochybnit její význam. Nepochybují, že právě i ti před 400 lety popravení a řada dalších, kteří zahynuli podobně na různých místech, patří k zástupu svědků, kteří osvědčili svou víru (Žd 11–12) a mohou proto být na cestě víry našimi průvodci.

j. halama

Hektické jaro doktora Martina Luthera

Pětisté výročí reformace jsme oslavovali před čtyřmi lety, protože její počátek se klade do chvíle, kdy Martin Luther vyvěsil své slavné teze proti odpustkům, 31. října 1517. To vedlo (mimo jiné) nejprve k výsledku na říšském sněmu na podzim 1518 v Augsburgu a potom ke slavné disputaci v Lipsku, s doktorem Eckem, na počátku léta 1519, při níž se Luther přihlásil k Husovi a některým článkům jeho učení. Poté, v létě 1520, vydal papež bullu, v níž odsoudil dlouhou řadu Lutherových výroků jako heretické a vyzval k jejich odvolání, jinak bude Luther odsouzen jako kacíř. Navíc přikázal veřejně spálit Lutherovy knihy, k nimž právě v posledním roce přibýly zásadní reformační spisy „O babylónském zajetí církve“ a „O svobodě křesťana“.

Na podzim 1520 skutečně nechal papežský nuncius spálit veřejně Lutherovy spisy, čímž doktora Martina inspiroval k odvetné akci: 10. prosince 1520 Luther ve Wittemberku veřejně spálil tuto papežskou bullu a některé další papežské dokumenty. Jak se dalo čekat, odpověď byla rychlá a rázná. Už 3. ledna 1521 vydal papež v Římě bullu, jíž byl Luther jako zatvrzelý heretik exkomunikován. Stejně jako dřívější papežovy výnosy neměla však bulla v Německu velký ohlas, autorita papeže nebyla v tu dobu nijak velká, na rozdíl od dob Husových v Čechách. Lidé měli rádi Luthera, nikoli papeže. Přesto, odpovědí na papežské odsouzení měla být říšská klatba na Luthera, která by jej prohlásila za kacíře a každý by měl mít povinnost vydat jej ke stíhání. To ovšem řada vlivných panovníků v německých zemích, v čele se saským kurfiřtem, nechtěla, protože prosadili u mladého císaře Karla V. (bylo mu v tu dobu 21), že bude Luther postaven před sněm, aby se zodpovídal.

Před cestou do Wormsu Luthera prakticky všichni přátelé zrazovali, protože mohla skončit uvězněním a vydáním do Říma. Luther se však rozhodl, že na sněm pojede, „i kdyby tam bylo ďáblů jako tašek na střeše“. Uprostřed dubna do Wormsu dorazil a ve dnech 17. a 18. dubna se před sněmem hájil. Podobně jako kdysi Hus, i on požadoval, aby mu byly případné bludy dokázány na základě Písma, ne na základě toho, co si myslí papež nebo jiní lidé. Odtud pochází i Lutherova slavná věta: Zde stojím, nemohu jinak.

Císař proto následně prohlásil, že je rozhodnut na Luthera říšskou klatbu vydat, což se opravdu stalo 8. května, takzvaný Wormský edikt. Císař jej pak podepsal a tím uvedl v platnost 25. května. Mezitím se již Luther vracel zpátky do Wittemberku, ale 4. května ho na cestě „uneslo“ několik mužů (Luther o tom předem věděl) a odvezlo

na „neznámé“ místo (na hrad Wartburk). Bylo to celé organizováno saským kurfiřtem, který chtěl jednak chránit Luthera, aby ho někdo jako odsouzeného heretika nechtěl pronásledovat či zabít, jednak sám sebe, aby neupadl u císaře v nemilost jako ochránce odsouzených kacířů. Luther prostě na čas „zmizel“, a jak víme, využil tohoto času k vyhotovení překladu Nového zákona do němčiny (1521–1522).

Události jara 1521 tedy definitivně potvrdily roztržku reformace s římskou církví a následné oddělení od ní. Reformace se dala do pohybu plnou silou.

–jh–

unitas fratrum

Emmanuel Martin Temmers (1941 – 2021)

V souvislosti s virovou nákazou covid odešel i jeden z biskupů unitas fratrum – jihoafrický biskup Emmanuel Martin Temmers. Bratr Temmers byl po celý život pracovníkem Jednoty v Jihoafrické republice. V šedesátých letech studoval na teologickém semináři Jednoty v Kapském Městě, ještě během studií byl povolán jako kazatel do Wupperthalu (1968, pozor, jde o malou jihoafrickou vesnici, asi 130 kilometrů severně od Kapského Města). Po skončení studia byl v roce 1969 ordinován a sloužil postupně v několika sborech, m.j. Enon, Beer Sheba, Mamre.

V 80. letech byl povolán, aby sám učil na semináři, proto si doplnil vzdělání a získal titul na univerzitě Stellenbosch.

Roku 1988 byl zvolen biskupem, účastnil se řady mezinárodních setkání UF, mezi nimi i biskupské konference 1992 v Čechách a navštívil některé z našich sborů. Bratr Temmers byl velice vlídný, většinou usměvavý člověk s velkým porozuměním a pastýřským srdcem.

Bratr biskup Temmers podlehl následkům nemoci 7. června letošního roku a rozloučení s ním je v tuto chvíli možno shlédnout na Facebooku, stačí, když si zadáte celé jméno bratra biskupa v internetu a záznam vám vyskočí.

*Nově zrekonstruovaný kostel ve
Wupperthalu
(o požáru jsme informovali 2019)*

80 let od pekla

Pod tímto titulkem vzpomíná britský časopis Jednoty na události druhé světové války. V sobotu a neděli 10. a 11. května 1941 podnikli nacisté poslední a největší bombardování Londýna, při kterém byly zničeny modlitebna a přilehlé budovy britské provincie Jednoty, umístěné ve Fetter Lane. V tomto centru bývala na počátku války i česká shromáždění, která vedl jednou za dva týdny bratr Bohumil Vančura.

Fetter Lane je i dnes londýnskou ulicí, ale naprosto se nepodobá tomu, co znal Zinzendorf a také bratr Vančura. Zcela zničená bombardováním se po válce radikálně změnila, dnes bychom řekli, že to vzali do rukou developeři a tudíž v ní najdete především vysoké administrativní budovy.

Kolem roku 1740 však bylo celé okolí Fetter Lane oblastí maličkých uliček, dvorků a stromořadí. V této oblasti otevřel své knihkupectví „Bible and Sun“ James Hutton, mladý knihkupec a později jeden ze zakladatelů Jednoty v Anglii. Stýkal se s podobně smýšlejícími mladými muži, což v té době byli bratři Wesleyové, George Whitfield a také John Cennik. Založili „Fetter Lane Society“, podle místa kde se zprvu scházeli. Později místnost nestačila a Hutton pronajal právě v roce 1740 větší dům ke shromažďování. Ten se spolu s přilehlými budovami stal na dvě století centrem Jednoty v Londýně. Modlitebna byla 1742, kdy byla Jednota v Anglii uznána, zaregistrována jako „Moravian Chapel“. V době největšího rozkvětu, po roce 1750, měl sbor asi 570 členů.

Modlitebna byla 1748 rekonstruována a 1777 ji sbor dostal, spolu s farou k užívání na 400 let. K tomu časem sbor přikoupil další budovy a areál se rozrostl, zatímco počet členů spíše klesal. V roce 1875 se do Londýna přistěhovalo vedení britské provincie s úřadem a knihovnou, a také misijní agentura. A zatímco kolem roku 1900 se ve Fetter Lane prováděly další stavební práce, 1907 bylo rozhodnuto ustavit sbor v Hornsey, v severním Londýně, kde bydlela většina z tehdejších 180 komunikantů. Shromáždění ve Fetter Lane se již nekonala pravidelně, spíš jednou měsíčně, život sboru se přesunul do nového centra v Hornsey.

Když začala válka a bombardování Londýna, byla shromáždění ve Fetter Lane ukončena, poslední se konalo 6. října 1940 s pramalou účastí. To byl i termín, kdy skončila ve Fetter Lane česká shromáždění.

Na začátku války se jak vedení Jednoty v Británii, tak všichni zaměstnanci přestěhovali na venkov, do East Tythertonu. Vzali s sebou i mnoho materiálů z archivu, ale ne dost, jak smutně poznamenává sestra Sarah Groves, autorka článku o těchto událostech.

V noci ze soboty na neděli, 11. května 1941, svrhla Luftwaffe na oblast množství zápalných bomb. Veškeré historické objekty byly naprosto zničeny, jako zázrakem nebyly oběti na životech. To znamenalo konec Fetter Lane jako budov, ne sboru.

*staré budovy sboru
ve Fetter Lane*

Zbylí členové z Fetter Lane se v dalších letech shromažďovali v modlitebně baptistické církve. Roku 1959 se sbor Fetter Lane dočkal znovu stálého místa, v Moravian Close v Chelsea, kde sídlí dodnes.

Kompenzace za škody utrpěné válkou a zvláště peníze, které církev získala prodejem lukrativních pozemků ve Fetter Lane společnosti Goldsmith Company, posloužily jednak k rekonstrukci a opravám v novém sídle sboru, jednak k opravě a zařízení nového ústředí a knihovny v Muswell Hill 5-7 a ještě zbylo pro stavbu kostela Jednoty v Bathu.

Dnešní sídlo sboru Fetter Lane v Chelsea

Místo bývalého sboru v Londýně dnes připomíná pamětní deska, umístěná na domě na rozhraní staré a nové Fetter Lane. Ztráta historického místa jistě bolí, je to pro britské sestry a bratry jako bychom my ztratili Betlémskou kapli, nebo kunvaldský domek Na zboře, ale zkáza majetku se nestala zkázou společenství. Fetter Lane nadále existuje a ještě podstatně přispělo dvěma dalším sborům k jejich rozvoji.

(podle Moravian Messenger redakce)

náš seniorát

Letní bohoslužby v kořenovském kostelíku

V neděli 6. června byly opět zahájeny pravidelné nedělní bohoslužby v Kostelíku v Kořenově. Někdy se používá také označení Polubný. Nejpřesnější určení zní Tesařov. To je část Kořenova, kde kostelík stojí. Na internetu také najdeme většinou termín tesařovská kaple. Ať tak či tak, všichni víme, kde kostelík stojí. Je totiž jednou z neznámějších dominant Jizerských hor. Protože kostelík prošel v uplynulých

letech celkovou vnitřní i vnější rekonstrukcí, svítí do dálky svojí „novostí“. Vzhledem k horskému počasí ale potřebuje každoroční údržbu. V loňském roce byla opravena podezdívka a rekonstruováno venkovní schodiště.

Nedělní bohoslužby – od začátku června do konce září - začínají vždy v 10 hodin. Jsou v pravém smyslu ekumenické. Nejen že do kostelíka, vedle členů tanvaldského sboru, přicházejí členové různých církví, ale také sloužící kazatelé jsou z různých míst a denominací. Budete-li svůj čas o prázdninách užívat někde nedaleko, neváhejte kostelík navštívit.

Podrobnosti najdete na webových stránkách <http://korenov.evangelnet.cz/>

Železný Brod - Koberovy

Výjezdové bohoslužebné shromáždění sboru v Železném Brodě se konalo dne 20. 6. 2021 v Koberovech. Kázal br. Matouš Jaluška na téma čtení z Izajáše k. 55 - Všichni kdo žízníte pojdte k vodám, i ten, kdo peníze nemá. Dále na text z Lukášova evangelia k. 15, podobenství o ztracené ovci, tedy na téma stolování s hříšníky. Sešlo se nás celkem 21 včetně kazatele. Tiše jsme naslouchali biblickému příběhu, který připomíná dnešní dobu. Na varhany doprovázela ses. Marcela Pallová. Po kázání jsme poseděli, besedovali, také se občerstvili, hlavně zavodnili. Byl velmi horký den, teplota kolem 30 stupňů. Schovávali jsme se pod stromy i uvnitř, byla radostná nálada. Někteří uspořádali výstup na Čertův kopeček, který je sice krátký, ale strmý. Bylo to krásné dopoledne. Přijely také dvě starší členky, které už do shromáždění nechodí. Třeba si podobné shromáždění v Koberovech ještě letos zopakujeme. Budovu v Koberovech udržuje br. Jiří Šťastný.

Smírčí kříž v Rovensku

V pátek 7. května letošního roku jsme na korbou nákladního vozu naložili pískovcový kříž, abychom jej mezi stráněmi svezli z Křečovic dolů do Rovenska pod Troskami. Tam jsme jej posadili na vydlážděný plácek nedaleko školky. Dlouhé minuty jsme tunový kámen pokládali, vyvažovali a znovu zvedali. Z obou stran vozu stála fronta rodičů, kteří si do školky přijeli pro děti. Nikdo nám neřekl křivého slova.

Smírčí kříže jsou nástrojem pro práci s pamětí. Uzemňují touhu po pomstě i pocit viny a přitom dotyčný zločin nezakrývají, naopak: zůstávají na očích, aby ve dne v noci při-

pomínaly to, co se na místě stalo. Obět, násilník i pozůstalý se u kříže mohou setkat. Všichni vědí, oč jde.

Nedaleko od našeho kříže se 10. května 1945 odehrál masakr německých zajatců, civilistů, mužů, žen a dětí. Snad jich bylo 365, což se píše v protokolu; snad jen něco přes 240, neboť tolik těl bylo v devadesátých letech exhumováno. Zcela určitě dosud leccos zůstává pod zemí. Na přední straně kříže stojí datum masakru a symbolická suma obětí, jak se traduje: 365. Na zádech se ve stejné pozici nacházejí slova NESU BŘEMENO VINY.

Dva dny po pátku, v neděli 9. května, byl usazený kříž přijat komunitou, rovenskou oikúmené v původním slova smyslu – těmi, kdo s tímto místem spojili životy a obývají je. Jsme velmi rádi a vděční za to, že se nám tak širokou a pestrou „ekumenu“ podařilo shromáždit. Projekt nahrazení původního drobného pomníčku s obecným nápisem „Obětem druhé světové války“ smířícím křížem vzešel z rovenského Ochránovského sboru, vysochal jej však Ivan Podobský, hrdý bezvěrec, a při inauguraci mu vedle naší farářky Hany Jaluškové a Benigny Carstens z kontinentální provincie Unitas fratrum po svém způsobu požehnali historik Jan B. Uhlíř, katolický kněz, rovenská starostka, starosta Turnova a liberecký hejtman.

Kříž má pevný, hrubý tvar nachýlené lidské postavy nesoucí událost (ono „břemeno viny“) na svých ramenou. Jako takový je i obrazem Krista vláčejícího břevno na cestě ke Golgotě. Tak specificky vstupuje do tkáně Božích muk a jiných křížků, kterých je mezi Troskami a Kozákovem požehnaně. Ten nejbližší, vzdálený jen pár desítek metrů, zasazený v plotě domu s pečovatelskou službou, nese nápis „Tak Bůh miloval svět“ – tak jej miloval, že na sebe po způsobu služebníka bere i tuto vinu, s vrahem i s obětí.

Krajina se mění, památky v nových kontextech nepřestávají působit. Kámen leží na svém místě: v severních Čechách nacházíme smířčí kříže i jako „odpočívadla“ u cesty, Ruhsteine, díky nimž duše vraha i oběti nalézají spočinutí. Takový klid, odpočinek na cestě, zároveň uvolňuje ruce k práci ve společenství, jehož jedna konkrétní vina nyní leží v kameni. Jedna rána je zacelena pískovcem. Mnoho jiných zůstává. K tomu, abychom k nim vyšli, jsou nám nyní uvolněny ruce. Modlíme se k Bohu, abychom toho dokázali využít.

-mj-

Ze seniorátního díáře

Kazatelé: V některých našich sborech proběhly volby nových (staronových) kazatelů a kazatelek. V Praze byla zvolena sestra Eva Šormová, v Jablonci n. N. sestra Dagmar Kubíčková na poloviční úvazek a v Turnově bratr Ondřej Halama.

Zkoušku pro výpomocné kazatele, která je podmínkou k ordinaci, složila sestra Zuzana Bruknerová z pražského sboru a ke stejné zkoušce se připravuje bratr Matouš Jaluška z Rovenska.

Mikroprojekty: Ze seniorátních mikroprojektů obdržely dotaci sbory v Jablonci n. N. na projekt „Zahrada plná dětských her“ a sbor v Potštejně na projekt „Lépe slyšet a vidět“ (technika pro ozvučení a připojení na internet).

Sbírka pomoci: Na počátku roku se v našich sborech sbíralo na oblasti postižené hurikánem v Hondurasu a v Nicaragui. Vybralo se celkem 38.500,- Kč a bylo odesláno 1.500,- EUR.

Webové stránky: s radostí jsme přivítali nový vzhled i fungování webových stránek České misijní provincie UF – Ochránovského seniorátu. Informace jsou nyní na stránkách opravdu aktuální. Na těchto stránkách jsou také k dispozici čísla tohoto časopisu od roku 2007. Každé nové číslo bude vždy v tištěné, a posléze i v elektronické podobě.

Najdete na <http://www.jednotabratska.cz>

Bratr Miroslav Matouš (1921 - 2021)

Na Zelený čtvrtek, 1. dubna 2021, odešel z této časnosti bratr kazatel Miroslav Matouš. Byl posledním ze starší generace kazatelů Jednoty bratrské, nejstarším věkem a nejmladším služebně, protože do Jednoty jej přivedl až rok 1968, kdy nastoupil na jaře službu ve sboru v Dobřívě.

Narozen 28. října 1921 jako syn učitele, odmaturoval za války (1940) v Jičíně a zbytek války, po dobu zavření vysokých škol, strávil v práci. Po válce studoval filozofickou fakultu University Karlovy, mimo jiné u Jana Patočky, jeho soustředění na náboženství a T. G. Masaryka však bylo dostatečnou příčinou, aby my bylo zabráněno studium dokončit. Už v té době však se stýkal se řadou významných kulturních osobností, mimo jiné například spisovatel František Kožík a hudební skladatel Petr Kříčka, k nimž přibyl 1949 i Přemysl Pittter. S ním několik let spolupracoval, po jeho odchodu do emigrace s ním zůstával v korespondenčním styku a po listopadu 1989 vyvinul značné úsilí jak k obnově Pittterovy práce, Spolek Milíčova domu, tak k propagaci této mimořádné a vinou komunistů téměř neznámé osobnosti. O Přemyslu Pitttrovi jsme mohli

od bratra Miroslava opakovaně slyšet i číst, a to především z duchovní perspektivy (kniha *Přemysl Pitter a vyšší režie*, 2014).

Po odchodu z univerzity bylo Miroslavu Matoušovi nabídnuto místo učitele náboženství v Československé církvi a o nějaký rok později místo duchovního. Bratr Matouš si tedy doplnil vzdělání o teologii a roku 1957 byl řádně vysvěcen na kněze v Československé církvi. Svě povolání vykonával sotva rok a režimu se znelibil. Koncem roku 1958 mu byl odňat státní souhlas k výkonu duchovenské činnosti. Byl příliš otevřenou a kulturně aktivní osobností, aby na na pražském Žižkově nebyl státnímu dohledu nápadný jako nebezpečně úspěšný kněz. Dalších skoro deset let tedy strávil jako dělník.

Když se koncem 60. let, jak se říká, „hnuly ledy“, chtěl se bratr Matouš vrátit k povolání kazatele, což mu bylo nabídnuto v Jednotě bratrské pro sbor v Dobřívě u Rokycan. Zřejmě nikdo v tu chvíli netušil, že je to definitivní a jediné místo, kde bude Miroslav Matouš moci oficiálně působit. Když po okupaci režim „obnovoval pořádek“, mohl sice zůstat kazatelem v Dobřívě, ale opakované snahy o změnu místa byly stroze odmítnuty. Miroslav Matouš tedy sloužil v Dobřívě dvacet let, až do svého odchodu do důchodu a mezi ním a dobřívskými se vytvořil pevný vztah, který s některými sestrami a bratřími přetrval i přes radikální proměnu dobřívského sboru v 90. letech.

S odchodem na odpočinek se Miroslavu Matoušovi otevřela konečně možnost svobodně publikovat, což s velkou radostí využíval. Jeho celoživotní zaujetí pro mystizujícího slezského evangelíka Angela

Silesia dostalo výraz již dříve vytištěním prvního kompletního překladu *Cherubského poutníka* (1981), teprve v době po roce 1989 mu však bylo umožněno publikovat svobodně práce, které měl i desítky let hotovy. V církvi navázal za dobu své služby i v zahraničí mnoho kontaktů, které nyní v době svobodného cestování mohl upevňovat. Měl v oblibě setkávání penzionovaných kazatelů v Ochranově či okolních sborech, kterého se dost pravidelně účastnil, zastupoval českou Jednotu na synodech a konferencích.

Pomineme-li množství článků a básní pro církevní časopisy, nesmíme pominout rozhodně jeho desítky let trvající trpělivou práci na českém pře-

vodu Hesel Jednoty bratrské. Ostatně ještě v příštím roce (2022) budeme vděčně užívat Hesla, která on naposledy redigoval.

Dovolím si připomenout i práci na zpěvníku Jednoty, které jsme věnovali zhruba deset let a z níž vzešla celá řada původních písňových textů i nových překladů, připravených bratrem Miroslavem. Zpěvník nakonec vydán nebyl, ale řadu jeho textů jste mohli nalézt v příloze tohoto časopisu, když jsme přinášeli ukázky nových písní.

Svůj hluboký zájem o duchovní život a cesty, které vedou k jeho pěstování a povzbuzování pochopitelně zaměřil i na Jana Amose Komenského a ke Komenského jubileu vydal výběr z jeho útěšných spisů, převedených do současné češtiny: *Studnice útěchy ze spisů Jana Amosa Komenského* (1992).

Bratr Matouš jako básník a literát samozřejmě daleko přesahoval hranice Jednoty, což jsme zjišťovali opakovaně, když byl zván k mnoha kulturním setkáním v ekuméně (pravda, snad nejčastěji v Československé církvi husitské, ale i v mnoha jiných) i na veřejnosti, řadou spolků a osobností. Konec konců i jeho odchod navzdory covidu neprošel ve veřejnosti nepovšimnut, jak zjistíte i krátkým zkoumáním na internetu.

Jeho klidný, ale nepominutelný hlas, který jsme desítky let slyšali na konferencích a synodech, nás často obracel k překvapivě jednoduchým, ale naprosto zásadním otázkám ve víru mnohých diskusí. Jak před dvaceti lety připomněl bratr Jiří Polma, Miroslav Matouš měl obdarování uvádět celý život se všemi jeho komplikovanými podobami do vztahu k Božímu řádu. Jeho otevřenost k různým duchovním cestám a projevům byla někdy pro tradičního křesťana až přílišná, přece však se opakovaně ukazovala jako účinně svědčící o evangeliu Ježíše Krista.

Verše na smutečním oznámení, z pera koho jiného než Angela Silesia, jsou svědectvím, jak bratr Miroslav vnímal tento svět, křesťanský život v něm i Boží péči o něj, která mu dává světlo a směr.

*Svět – moře bouřlivé. Duch Boží prostřed hromů
člun těla řídí tmou a duše pluje domů.*

*Bůh z lásky stal se mnou, já z milosti jsem jím
a tak je on, jen on mým plným spasením.*

*Hned po Bohu jsi ty, ó duše milující,
a on je proto rád v tvé temné jizbě svící.*

Díky Pánu Bohu za padesát let služby Miroslava Matouše mezi námi, za radost a naději, kterou rozdával a která se v jeho životě bezpochyby naplnila účastí na dědictví svatých ve světě.

(- red -)

SMYSL NAŠEHO ŽIVOTA

Miroslav Matouš

Má život smysl? Zamyslete se poctivě nad touto otázkou, neodhánějte ji. Bývá kladena i v současné době, zaměřené navenek, a stáváme se svědky pokusů ji zodpovědět. Lidé nyní mnoho vědí, mnoho činí, mnohé ovládají. Znají složení hornin i vlastního těla: vystopovali vývoj zárodků a nejsou jim neznámý zákony pohybu nebeských těles. Vodu, vzduch i zemi ovládají rychlými stroji, dovedou rozbít jádro hmoty a mají změřeny vzdálenosti ke hvězdám. Avšak: Co je smyslem života? Popíráte-li jej, snadno vás napadne myšlenka o marnosti všeho, a jestliže jej připouštíte, znepokojí vás možná, zdali nemijíte to, co je podstatné. Zahnat otázku neznamená zbavit se jí. Jistě se vrátí a zaskočí vás třeba v den nejposlednější. Je lépe si ji položit jako první ze všech.

Výchova by měla být již od dětství zaměřena k poznání smyslu života předněji nežli k osvojení jakýchkoli vědomostí. Víme, že to tak není. Otázky po smyslu života patří vzdor nesporné naléhavosti až k zcela okrajovým záležitostem, jimiž se lidé včetně rodičů a vychovatelů zabývají. Nejspíše se po něm ptají právě v tísní a těžkostech, když se hrouť veřejné postavení, majetek přichází vniveč, doléhá nemoc, někdo blízký umírá, blíží se vlastní smrt. Často teprve nyní se lidé ptají sami u sebe: „Má život smysl?“ Nebo dokonce: „Má smysl žít?“ Otázka takto položená vede nezřídka k sebevraždě.

Zkoumejme tedy smysl života, pátrejme po něm. Řekněme, že někam jdu. Jaký je smysl mé chůze? Ne v tom, že střídavě posunuji dopředu nohy, ale v tom, že usiluji dosáhnout místa, které mi bylo předem známo (jinak by to bylo jen bloudění).

Zedníci radí do vrstev cihly. Co je smyslem této činnosti? Nikoli přítomné pokládání cihel, ani mzda (což je účel podružný), ale hotovení budoucího domu, o němž se vědělo dříve, než bylo započato s hloubením základů a dokonce dříve, než se stavitel pustil do rýsování plánů.

Z příkladů je zřejmo, že smysl činnosti předchází činnost samu, že spočívá v uskutečňování předem známého cíle, a že onen cíl je bezhraničný. Jinak řečeno: smysl konání přesahuje časově do minulosti, kde je úmysl, a do budoucnosti, kde je naplnění. Smyslem je tedy vědomý pohyb od bodu záměru k bodu cíle.

Jde o tři nezbytné složky jediné skutečnosti. Žádná z nich nemůže být vyloučena, jinak padá vše. Bez rozumového popudu nelze jednat, bez konání si nedá uskutečňovat záměr a bez cíle je každé počínání marné.

Uvážili jsme smysl ve vztahu k činnosti. Nám ovšem běží o vztah smyslu k životu. Nic jiného však nemůže mít smysl nežli právě to, čím se vyznačuje činnost, konání, dílo. Život může mít tudíž smysl jen v tom případě, je-li projevem něčeho takového.

Smysl života se proto dá zkoumat pouze za těchto podmínek: za prvé, že tento smysl byl dříve nežli život sám, za druhé, že život je projevem tvůrčím, a za třetí, že život je průpravou k časově neomezenému cíli.

Namísto „smysl“ se dá užít i pojmu „určení“, nebo i výrazu poněkud širšího, „účel“. Méně vhodný, protože předčasný, je pojem „cíl“. Smysl života je člověku obecně dán, je záležitostí niternou a jeho promítnutím navenek jsou naše vztahy. Slovem významově blízkým je „poslání“. Týká se také člověka vůbec. Například: „Bůh postavil člověka do zahrady Eden, aby ji vzdělával a střežil“ (1. Mojžíšova 2,15). Toto, dá se říci prvotní poslání, provází v rozvinutí všechna lidská pokolení. Avšak poslání může být dáno i jednotlivci: „Všude, kam tě pošlu, půjdeš, a všechno, co ti přikáži, řekneš“ (Jeremiáš 1,7). Určitý posun je zřetelný ve slovech „úkol“ a „úloha“. Všechna tři slova, poslání, úkol, úloha, se ovšem mohou týkat oblasti jak duchovní, tak i světské. Naproti tomu slova jako „náplň“, „obsah“, „způsob“ označují libovolný vklad do běhu života. Smysl je dán, předem určen, náplň možno volit. Tak práce může být náplní života, ne jeho smyslem: může však tento smysl podporovat nebo mu naopak překážet.

Klínové písmo Chettitů, vryté dávno před Kristem do hliněných desek, mělo smysl ještě než bylo rozluštno a ovšem i než bylo napsáno. První věta, přečtená a přeložená jazykozpytcem Hrozným, je tato: „Nu ninde - an ezateni, vadár - ma ekuteni.“ (Slovo po slovu: „Nyní chléb budete jísti, vodu pak budete pít.“) – Kdyby to byly drážky, vzniklé třeba působením vody, neměly by smysl. Šlo však o zřejmé písmo. Nemuselo být rozluštno, ale pak by bylo podvodem dávat mu jiný smysl nežli ten, který zůstal utajen. Právě tak nelze vymýšlet smysl životu. Buď vznikl svět, život (a tedy i my) za kromobyčejně příznivých okolností sám od sebe a nemá smysl, jako jej nemají rýhy, vyhlodané vodou v pískovcové skále: anebo všechno bylo vymyšleno, pak je zde smysl a je třeba po něm pátrat.

Není tedy správné se ptát „co má být“, ale výlučně „co je“ smyslem života. Pro zpřesnění lze otázku položit takto: „Co nám bylo dáno za smysl života?“ Anebo ještě přesněji: „Co nám kdo dal za smysl života?“ Bez Určovatele je bezpředmětné o smyslu života uvažovat.

Smysl života i čehokoli může být chápán jenom tam, kde někdo umí myslet. Příroda, vesmír, jej nechápe; člověk, jenž obojí přesahuje rozumem, je toho schopen. Avšak neuznává-li Boha, domnívá se být oprávněn dávat sám a po svém smysl sobě, bytostem a věcem (těm dávat smysl může, pokud je sám vymyslel a vyrobil).

Smysl života ústí posléze v nekončící stav: cílí tedy za hranici smrti. Kdyby tato hranice znamenala konec, je třeba doznat: i kdyby lidský život byl prodloužen sebevíce a lidstvo samo trvalo sebeděle, ruší okamžik skonání každý lidmi vymyšlený obsah života.

Je výsadou člověka, že si je vědom smrti. Brání se pomýšlení na ni a pokouší se propašovat smysl života někam mimo sebe, hledaje záchranu ve společnosti a jejích obecných cílech i velkolepých plánech jako v něčem trvalém. Je to omyl. Útěcha, že zemřelý bude obsažen ve svém díle, je omlétá pohřební fráze. A náhled, že smysl

života je v dětech (a smysl jejich života zase v jejich potomcích) je též klamem, neboť takto žádná generační řada vlastní smysl života nemá, předávajíc jej dalším a dalším, až nakonec nebude nikdo, kdo by samoúčelnou pochodeň štafety přejal. Smysl života je nepřenositelný, nepřevodný na jiný účet.

Není-li osobní věčná naděje, jest pokračování života v širších celcích, ať pod tím rozumíme další pokolení, kulturní odkaz, vědecký stupeň nebo cokoli jiného jen prázdnou názorovou stavbou. Schody nikde nekončí nebo končí v prázdnu by neměly smysl a smysl by nemělo stoupání po žebříku opřené jen dole, ale ne i nahoře. Zabíjí-li smrt naprosto a natrvalo, neexistuješ po jejím úderu navěky, i kdybys měl do posledního okamžiku tisíce vztahů a tvé dílo bylo prohlašováno za nesmrtelné. Jsi stejně dokonale mrtev, ať jsi byl budižkničemu nebo nositel Nobelovy ceny, ať po tobě zůstává tučet dětí anebo jsi poslední bezdětný potomek svého rodu. Totéž platí o lidstvu. Až pomine (stejně, zdali za deset roků nebo za padesát milionů let, což je v poměru k věčnosti obojí neměřitelné tiknutí na orloji času), bude jedno, šlo-li o hnízdo červů nebo o společenství směělých dobyvatelů hvězd.

Což nemá-li opravdu život smysl? Pak, i když to není na první pohled zřetelné, je věc krajně povážlivá. Průhledné jsou zastírací řeči, šidítka, že bez další etapy výzkumů světa, letů do vesmíru, by lidstvo zakrnělo, poněvadž pouhé výzkumy Země nestačí. Avšak: nejsme snad už teď, ale jinak, duchovně zakrněli? Leckdo by řekl: „Na světě je plno a důležitějších věcí než smysl života.“ Je to úplně jinak. Není pod nebem nic důležitějšího. Všechno je otázka onoho smyslu. Život je totiž hodnota nejen základní, ale zároveň všechny ostatní hodnoty podmiňující. Jestliže je x rovno nule, rovná se nule jakýkoli násobek nebo mocnina x. Nemá-li smysl život, nemá smysl vůbec nic.

Vymizení povědomí nebo alespoň tušení smyslu života a tím i jeho sledování vede k duchovnímu i společenskému zmatku lidstva i světa, v kterém žije. Není žádné alternativy k danému „proč jsme tady“.

Má tedy život nějaký smysl? Jestliže ano, jde o smysl stanovený a jedinečný. Nelze se ho zříci, nikdo ho nemůže být zproštěn. Současný světový nepořádek se svým zmatením hodnot jsou příznakem odmítání smyslu věcí a tak i nepřímým svědectvím o něm. Kdyby svět byl výsledkem nahodilostí, bylo by snad možno stanovit jakýkoli cíl a mohlo by se dařit libovolným náplním a jakkoli voleným způsobům života. Avšak právě to se nedaří. Není snad závislost na tolika marnostech snahou zakrýt niternou prázdnotu po něčem, proč tu jsme a čeho se nemůžeme zbavit? Danému smyslu bytí se nelze vzepřít bez těžkých následků, které na lidstvo stále hůře doléhají. Což může devastaci Země odpomoci „dobývání“ kosmu? Není to slepá, i když sebedelší kolej? Žádná hesla, žádné falešné náhražky, opřené o hesla jakkoli ohromující a oslnující, nemohou přetrvat.

Třeba jste se ještě takto nezamysleli, snad jste vůbec nepokládali za potřebné domyslet až sem. Avšak zde to nekončí. Osobní smysl života, vztahující se i na celé

lidstvo, není možno vytrhnout ze souvislosti se smyslem existence vůbec, se smyslem stvoření, smyslem světa. Až sem sahá odpovědnost člověka, jenž zaujímá klíčové postavení ve vesmíru a k němuž se před Bohem upínají naděje všeho, co vyšlo z jeho stvořitelské dílny.

Daný, věčný smysl života je jistě nepředstavitelně vznešený. Vše začíná na zemi. Jestliže lidstvo má moc ji zničit, znamená to zneužití těch sil, které nám byly dány pro nastolení vlády ducha a harmonii světa. Jiné, jen lidské cíle, se mohou sice jevit obrovitými, avšak co je skutečně veliké, není ohromující ani oslňující. Slunce nepůsobí dojmem zdrcujícím a okázalým jako blesk.

Smysl života lze postihnout v omezení těla a hmoty vírou. Běží o zachycení směru, cíl je mimo oblast světa a postižení jeho příští slávy je nejspíše v dosahu tušení či osvícení. Proto pokusy o odpověď na otázku po nevýslovném smyslu života mohou být vyjádřeny jen našemu stavu přiměřeným a tedy rozmanitým způsobem, daleko lépe snad prostým nežli učeným. Proslulý italský lékař Andrea Majocchi ve zralém věku v závěru své životopisné knihy napsal:

„Zdá se mi, že jsem znovu dítětem schouleným na mamčině klíně a ptám se jí: Maminko, ale proč jsme přišli na svět? - A jako bych zase slyšel její svatá slova: Přišli jsme na svět, abychom Boha poznávali, jej milovali a jemu sloužili a abychom se s ním radovali v příštím životě. – A zdá se mi, že to je to Slovo, to je rozluštění, to je orakul, který spojuje a obsahuje všecku světskou moudrost.“

Uvědomění toho, že život má věčný smysl, uchovává člověku výhled také tam, kde se všechno vůkol jeví nesmyslné a protismyslné, tehdy, když jsme obklopeni a pronikáni záparem bezpráví, nemoci, žalu. V Bohu není žádných omezení a jsme ujišťováni, že v jeho oblasti je naše vyústění, a že naše strádání, nejistoty, omyly, náš hřích, zlo v nás není naší poslední pravdou.

Rozluštit smysl klínového písma bylo obtížné, avšak přesto nepříliš důležité. Otázka po smyslu života je oproti tomu mimořádně důležitá. Snaha ji zodpovědět uvádí člověka na vyšší rovinu, kde základní potřeby těla, stejné dnes jako za oněch Chetitů, totiž chléb a voda, symbolizují to, co je potřebné pro duši: „Kdo přichází ke mně, nebude už nikdy hladovět, a kdo věří ve mne, nebude už nikdy žíznit.“ Tak pravil Ježíš evangelií.

Miroslav Matouš (1921 – 2021)

BLIŽNÍ ČLOVĚKA

Kdo je moudrý? Ten, kdo se od každého člověka může něco naučit.

(Talmud)

Znal jsem toho černého ztepilého koně ještě jako chlapec. Patřil mému strýci, rolníku, a později mému bratranci, jenž převzal po otci hospodářství. Dá-li se říci o zvířeti, že je moudré, pak byl i Karel, tak se totiž kůň jmenoval, moudrý. Byl též poslušný a nadměru chápavý.

Jednou se přihodilo toto: Karel, zapřažený do vozu, stál na nádvoří v blízkém městě. Můj bratranec mezitím odpočíval opodál na lavici a vyprávěl svému známému, jak je jeho kůň chytrý. Aby nedůvěřivci dokázal pravdivost svých slov, prohlásil, že kůň se s vozem otočí na druhou stranu na pouhé povely přes vzdálenost asi osmi metrů. Skutečně: stačila běžná slůvka „jdi“, „hot“, „čehý“, „huj“, „ou“ – a kůň se s vozem obrátil směrem k výjezdu z nádvoří; a pak ještě jednou nazpět, ačkoli mu jistě bylo divné, proč mu pán dává tak nesmyslné rozkazy.

Avšak název článku se týká jiné události. Přihodilo se, že bratranec šel podél vozu s těžkým nákladem. Vedle Karla byl připraven druhý kůň. Vůz vjel do místa, kde byla cesta s obou stran tísňena křovinami. Bratranec proto za jízdy vstoupil na oj, aby se mohl vyhoupnout na kozlík; avšak noha mu uklouzla a on spadl. Stačil jen duchapřítomně zvolat: „Ou!“

Karel prudce zastavil a couvnutím na místě zarazil vůz. I druhý kůň zůstal vzápětí stát. Kolo vozu se nacházelo v té chvíli v těsné blízkosti ležícího těla.

Kůň reagoval patrně nejenom na zvolání, ale vmžiku pochopil, co se přihodilo a co musí udělat. – Nevím, byl-li jeho lidský přítel za záchranu vděčen jenom koňovi, anebo sdílel-li víru žalmistovu: „Řeknu-li: Už ujíždí mi noha, podepře mě milosrdenství tvé, Hospodine.“

Myslím, že mohu rozšířiti uvedená slova z Talmudu takto: Moudrý je ten, kdo se může něco naučit i od koně.

Miroslav Matouš